

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра видавничої справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов
2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ»**

Змістовий модуль «Історія видавничої справи»

для студентів

освітнього рівня першого (бакалаврського)
спеціальності 061 Журналістика
освітньої програми 061.00.03 Видавнича справа та редагування

Київ – 2021

Розробник:

Осмоловська Олена Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри видавничої справи Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Осмоловська Олена Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри видавничої справи Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри видавничої справи

Протокол від 27 серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри Ма Л. Г. Масімова

Робочу програму погоджено із гарантом освітньо-професійної програми з видавничої справи та редагування

_____ 2021 року

Гарант освітньо-професійної програми Шпак В. І. Шпак

Робочу програму перевірено

_____ 2021 р.

Заступник директора Інституту журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи Росінська О. А. Росінська

Пролонговано

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин		
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом	1	
Обсяг кредитів	1	
Обсяг годин, в тому числі:	30	
Аудиторні	14	
Модульний контроль	2	
Семестровий контроль	5	
Самостійна робота	9	
Форма семестрового контролю	-	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою змістового модуля «Історія видавничої справи» є вивчення історії видавничої справи від виникнення писемності, зародження традиції та мистецтва рукописної книги, винайдення друкарського верстата та розповсюдження друкарства у світі, зародження періодичних видань до сучасного стану видавничої галузі як у світі, так і в Україні. У фокусі вивчення курсу - погляд на книгу в історії людства.

Завдання дисципліни передбачають:

- розвивати *загальні компетентності* такі, як:
 - **ЗК01.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
 - **ЗК02.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
 - **ЗК03.** Здатність бути критичним і самокритичним.
 - **ЗК05.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
 - **ЗК06.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
 - **ЗК11.** Здатність спілкуватися державною мовою.
 - **ЗК12.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

РН01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

РН02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

- РН03.** Демонструвати здатність контролювати якість текстового та мультимедійного контенту. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або з колегами.
- РН05.** Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань
- РН06.** Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- РН11.** Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- РН12.** Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, іноземною мовою.
- РНУ19.** Здатність застосовувати знання з медіаправа у професійній діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ» «Історія видавничої справи»

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторна	Модульні	
Змістовий модуль 1. Історія видавничої справи							
Тема 1. Історія видавничої справи від зародження до виникнення книгодруку	11	2					9
Тема 2. Історія видавничої справи від виникнення книгодруку до сучасного періоду	2	2					
Видатні етапи в історії видавничої справи. Проектна робота.	10			10			
Модульний контроль	2					2	
Семестровий контроль	5						
Разом	30	4	10			2	9

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія видавничої справи від зародження до виникнення книгодруку

Висвітлюються питання зародження писемності, перші видавничі матеріали та форми книг. Розкриваються основні поняття мистецтва рукописної книги, її особливості у різних частинах світу. Пояснюються основні поняття та терміни. Висвітлюються особливості рукописних пам'яток Київської Русі.

Тема 2. Історія видавничої справи від виникнення книгодруку до сучасного періоду

Висвітлюються загальні риси історичного періоду, передумови винайдення друкарства. Історія започаткування книгодруку, особистість Йогана Гутенберга. Особливості розповсюдження друкарства по світу. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток друкарства. Особливості форми та змісту видавничої справи. Інтенсифікація розвитку книговидавництва у 19 столітті. Питання цензури. Основні ознаки та специфіка розвитку сучасної видавничої справи. Міжнародна співпраця.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Модуль «Історія видавничої справи»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	максималь на кількість балів
Відвідування лекцій			
Відвідування семінарських занять			
Відвідування на практичному занятті	1	5	5
Робота на семінарському занятті			
Робота на практичному занятті	10	5	50
Лабораторна робота (в тому числі допук, виконання, захист)			
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ			
<i>Разом</i>			95
Максимальна кількість балів		95	
Розрахунок коефіцієнта		Розрахунок: $95:100=0,95$ Студент набрав: 88 балів Оцінка: $88:0,95 =93$ балів (А «відмінно»)	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1. Історія видавничої справи

Самостійна робота 1-3:

Зробити моніторинг українських ЗМІ за останні 5 років. Знайти матеріали, які стосуються висвітлення подій з історії видавничої справи. Проаналізувати. Надати свій коментар за такими критеріями: інформативність, історична об'єктивність, актуальність. Посилання на матеріал та свій коментар завантажити на ЕНК в розділ Самостійна робота.

Термін виконання: до кінця модулю 1. Максимальна кількість балів 15.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота № 1

Завдання: проходження тестового завдання на електронному курсі за змістом матеріалу першого модуля. Кількість запитань 25. Тестове завдання передбачає різні форми тестових запитань. Кількість спроб проходження тесту – 1. Максимальний час на проходження тестового завдання – 60 хв.

Критерії оцінювання:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмовій роботі, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.
- 7) повнота відповіді на питання, якість і самостійність виконання завдання; творчий підхід й ініціативність у виконанні завдання.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань. Правильне виконання всіх завдань оцінюється максимально у 25 балів.

6.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«Основи видавничої справи та редагування»
Модулю «Історія видавничої справи»**

Разом: 30 год., лекції – 4 год., практичні заняття – 10 год.,
самостійна робота – 9 год., МКР – 2 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V VI
Модулі	Змістовий модуль I				
Назва модуля	Основи досліджень				
Кількість балів за модуль	95				
Теми лекцій	Історія видавничої справи від зародження до виникнення книгодруку	Історія видавничої справи від виникнення книгодруку до сучасного періоду			
Теми практичних занять			Практичні 1 – 5. Видатні етапи в історії видавничої справи. Проектна робота. 11x 5=55 б.		
Самостійна робота	5x3=15 б.				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 б.				

8. Рекомендована література

Основна

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упорядк., передмова і примітки М. Тимошика. - К.: Либідь, 1994. - 448 с.
2. Тимошик М. Історія видавничої справи: Підручник. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с. (Перевидання 2007 р.)
3. Тимошик М. Її величність – книга. Історія видавничої справи Київського університету. 1834-1999: Монографія / Передмова В. В. Скопенка. – К.: Наша культура і наука, 1999. – 308 с.

Додаткова

1. Биковський Л. У службі українській книжці / Упорядники Л. Винар, Я. Ісаєвич. – Львів-Нью-Йорк, 1997. – 326 с.
2. Грінченко Б. Про книги: як їх вигадано друкувати. — К., 1908.— 48с.
3. Животко А. Історія української преси / Упорядк., передм. і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука. 2000. - 368 с.
4. Запаско Я., Мацюк О., Стасенко В. Початки українського друкарства. - Львів: Центр Європи, 2000. - 222 с.
5. Зелінська Н. Наукове книговидання в Україні Історія та сучасний стан: Навч. посібник, - Львів: Світ, 2002. - 268 с.
6. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витoki, розвиток, проблеми. – Львів: І-т українознавства, 2002. – 520 с.
7. Капр Альберт. Иоганн Гутенберг. Личность в истории. - С.П.: Вита нова. 2011. – 578с.
8. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923). – К.: Логос, 1996. – 344 с.
9. Левчук О. Книгоспілка: Становлення кооперативного книговидання в Україні. – К.: 2001. - 158 с.
10. Максимович М. «Київ явився градом великим»: вибрані українознавчі праці. – К.: Либідь, 1994. – 464 с.
11. Марушкевич А. Іван Огієнко-організатор освітнього життя у 1918-1920 роки //Мандрівець. - 1996. - № 5-6. - С. 54-60
12. Марушкевич А.А. Науково-педагогічна спадщина Івана Огієнка: Монографія.- К.: Правда Ярослави́чів, 1998. - 339 с.
13. Михайлин І. Нарис історії журналістики Харківської губернії. 1812-1917. – Харків: Колорит, 2007. - 366 с.
14. Мэн Джон. Иоганн Гутенберг. - М.:Эксмо, 2012. – 304 с.
15. Немировский Е. Изобретение Иоганна Гутенберга. Из истории книгопечатания. Технические аспекты. – М.: Наука, 2000. – 659 с.
16. Низовий Микола, Тимошик Микола. Українське друкарство і видавнича справа на сторінках російської енциклопедії “Книга” // Друкарство. 2000. № 6. С. 90-93.
17. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Свята Почаївська лавра / Упорядк, передмова і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука, 2008. – С. 344-378. (Розд. «Почаївська друкарня»).

18. Огієнко І.І. Історія українського друкарства.- К.: Либідь, 1994. – 445с.
19. Огієнко І.І. Українська культура –К.: Абрис, 1990. – 272с.
20. Рукописна україніка: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 20-21 вересня 1996 року. – Львів, 1999. – 652 с.
21. Скрипник Т. Висвітлення розвитку вітчизняного друкарства в 1917-1920 рр. (за матеріалами часопису “Друкарь” // Вісник Книжкової палати. - 1998. - С. 30-32.
22. Тимошик М. До історії цензурних утисків українського друкованого слова в період проголошення конституційних свобод (1905-1917) // Журналістика, преса, радіо, телебачення. - К., 1993. - № 25. - С. 55-63.
23. Тимошик М. Першодруки (інкунабули) // Українська мова. Енциклопедія. - Вид. 2-ге. – К.: УРЕ, 2004. – С. 473. (1)
24. Тимошик М. Стародавня рукописна книга в світі: попередники, ранні осередки, роль у суспільному поступі // Вісник Книжкової палати. – 2002. – №4. - С. 22-27.
25. Тимошик М. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і українське відродження: Не друковані твори Івана Огієнка вийдуть незабаром в Україні заходами нещодавно створеної в Києві Фундації його імені //Книжковий огляд. - 2003. - № 1-2. - С. 68-74
26. Тимошик Микола. Історія українського друкованого слова потребує переосмислення // Літературна Україна. - 2002. - 21 березня.
27. Тимошик М. Сходження до книжкового Святилища: до тисячоліття української книги // Друкарство. - 1999. - № 3. –т С. 8-10.
28. Тимошик М. Українська книжка як об’єкт фальсифікацій, або що стоїть за так званою полемікою новітніх опонентів українського відродження в гуманітарних дослідженнях // Дзеркало тижня. - - 2007. – Ч. 40. – 27 жовтня.
29. Тимошик М. Валуєвський та Емський цензурний циркуляри і їх вплив а розвиток української демократичної журналістики і літератури // Засоби масової інформації й утвердження державного суверенітету України. - Львів, 1993. - С. 128-131.
30. Тимошик М. Заборонена українська книга: до питання створення мартирологу знищених видань на основі колишніх архівів цензурних управлінь // Актуальні проблеми розвитку архівної справи в Україні. - К., 1996. - С. 8-10.
31. Тимошик М. “К печатанию не должно быть позволено”: історія цензури українського друкованого слова // Урок української. 2000. - № 3. - С.10-13; № 4. - С. 15-19
32. Тюрменко І.І. Життя, віддане народові: Іван Огієнко(Митрополит Іларіон) //Історія України. - 1999. - № 17. - С. 4-5
33. Тюрменко І.І. Іван Огієнко-головуповноважений уряду УНР: (листопад 1919-жовтень 1920 рр.) //Український історичний журнал. - 1999. - № 5. - С. 101-109; Український історичний журнал. - 1999. - № 6. - С. 101-111.
34. Українське питання / Пер з рос., упоряд., передм. та приміт. М. С. Тимошика. - К., 1997. - 220 с.

35. Українська книга в контексті світового книговидання / Афонін О.А., М.І Сенченко. – К. : Кн.палата України, 2009.

36. Якимович Б. Іван Франко – видавець: книгознавчі та джерелознавчі аспекти. – Львів, 2006. - 692 с.

37. Фасоля А. Іван Огієнко: наука для прийдешніх поколінь //Українська мова і література в школі. - 2007. - № 3. - С. 47-50

38. Цегельський А. Життєдіяльність Івана Огієнко досліджує науковець з України //Київська старовина. - 2006. - № 4. - С. 173 - 175

39. Шпак В. "Патентований українець" Іван Огієнко/ Віктор Шпак //Урядовий кур'єр. - 2007. - 21 березня. - С. 21

Інформаційні ресурси

<http://antipedagogika.com/knizhnaya-yarmarka-2014/>

<http://bit.ua/2014/03/6-myrovyyh-knyzhnyh-yarmarok-v-2014-hodu/>

<http://www.pro-books.ru/bookfairs2014>

<http://bit.ua/2014/03/6-myrovyyh-knyzhnyh-yarmarok-v-2014-hodu>

<http://www.buchmesse.de/de/>

<https://www.internationalpublishers.org>

<https://www.publishersweekly.com>

<http://www.chytomo.com>

Рейтинг 50 найвпливовіших книговидавництв світу знову без українців/
О.А.Осмоловська. <http://blog.liga.net/user/oosmolovska/article/28013.aspx>

Електронні бібліотеки

<http://www.librportal.org.ua/>

<http://elib.nplu.org/collection.html?id=56&page=4>

<http://elib.nplu.org/collection.html?id=56&page=4>

ДОДАТКИ

Плани практичних занять

Практичні 1 – 5. Видатні етапи в історії видавничої справи. Проектна робота.

Мета практичних занять 1 – 5:

Вивчити та проаналізувати основні періоди та видатні етапи історії видавничої справи. Закріпити теоретичні знання в процесі створення проекту з окресленої тематики.

Опис: Весь період історії видавничої справи розглядаємо у таких умовних періодах:

I етап – витоки писемности як елемент зародження видавничої справи

II етап – рукописна книга

III етап – винайдення та розповсюдження друкарства

IV етап – вплив технічного прогресу на друкарську справу

V етап – сучасний розвиток видавничої справи

Видатні особистості:

Елисей Плетенецький

Йоган Гутенберг

Іван Федоров

Іван Огієнко

Борис Грінченко

Михайло Максимович

Сучасні видавці 20-21 ст.

Завдання:

Група ділиться на 2 проектні команди. Кожна команда обирає собі креативну тему проекту. Проект має висвітлити основні віхи історії видавничої справи та роль виданих особистостей обраними креативними засобами.

Вимоги до проекту:

Інформативність

Історична об'єктивність, що ґрунтується на визнаних наукових джерелах

Системність

Комплексний підхід

Візуалізація

Креативність

Презентаційний підхід

Кожне практичне заняття складається з двох етапів:

1 - Опрацювання та закріплення теоретичних питань з відповідного періоду історії видавничої справи (у вигляді обговорення, опитування, самооцінювання).

2 – виконання відповідного етапу проектної роботи.

Практична 1 – Опрацювання та закріплення теоретичних питань. Обговорення теми та узгодження ролей в команді. Тематика проєкту. Основні етапи. Планування проєктної командної роботи. Розподілення ролей у команді.

Практична 2 – Опрацювання та закріплення теоретичних питань. Інформаційна розвідка. Дослідження рекомендованих джерел, пошук альтернативних. Обговорення результатів дослідницької роботи.

Практична 3 – Опрацювання та закріплення теоретичних питань. Узгодження практичної реалізації проєкту. Обговорення засобів практичної реалізації. Підготовка аналітичних, відео, аудіо презентаційних матеріалів.

Практична 4 – Опрацювання та закріплення теоретичних питань. Зведення різних етапів проєктної роботи. Підготовка до презентації проєкту.

Практична 5 – Опрацювання та закріплення теоретичних питань. Презентація проєкту.

Результат:

Кожна команда має представити проєкт у вигляді публічної презентації у вільному форматі. Протягом презентації кожен учасник команди має продемонструвати свою участь.

Термін виконання: До кінця першого модулю.

Максимальна оцінка – 55 балів (50 балів за роботу + 5 балів за присутність на заняттях).

Відпрацювання пропусків – індивідуальне виконання пропущеного проєктного етапу.